अथ आष्टादशोऽध्यायः । मोक्षसंन्यासयोगः

अर्जुन उवाच ।

संन्यासस्य महाबाहो तत्त्वमिच्छामि वेदितुम् ।
त्यागस्य च हृषीकेश पृथक्केशिनिषूदन ॥ १८-१॥

श्रीभगवानुवाच ।

काम्यानां कर्मणां न्यासं संन्यासं कवयो विदुः ।
सर्वकर्मफलत्यागं प्राहुस्त्यागं विचक्षणाः ॥ १८-२॥

त्याज्यं दोषवदित्येके कर्म प्राहुर्मनीषिणः ।
यज्ञदानतपःकर्म न त्याज्यमिति चापरे ॥ १८-३॥

निश्चयं शृणु मे तत्र त्यागे भरतसत्तम ।
त्यागो हि पुरुषव्याघ्र त्रिविधः सम्प्रकीर्तितः ॥ १८-४॥

यज्ञदानतपःकर्म न त्याज्यं कार्यमेव तत् ।
यज्ञो दानं तपश्चैव पावनानि मनीषिणाम् ॥ १८-५॥

एतान्यपि तु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा फलानि च ।
कर्तव्यानीति मे पार्थ निश्चितं मतमुत्तमम् ॥ १८-६॥

नियतस्य तु संन्यासः कर्मणो नोपपद्यते ।
मोहात्तस्य परित्यागः तामसः परिकीर्तितः ॥ १८-७॥

दुःखमित्येव यत्कर्म कायक्लेशभयात्त्यजेत् ।
स कृत्वा राजसं त्यागं नैव त्यागफलं लभेत् ॥ १८-८॥

कार्यमित्येव यत्कर्म नियतं क्रियतेऽर्जुन ।

सङ्गं त्यक्त्वा फलं चैव स त्यागः सात्त्विको मतः ॥ १८-९॥
न द्वेष्ट्यकुशलं कर्म कुशले नानुषज्जते ।
त्यागी सत्त्वसमाविष्टः मेधावी छिन्नसंशयः ॥ १८-१०॥
न हि देहभृता शक्यं त्यक्तुं कर्माण्यशेषतः ।
यस्तु कर्मफलत्यागी स त्यागीत्यभिधीयते ॥ १८-११॥
अनिष्टमिष्टं मिश्रं च त्रिविधं कर्मणः फलम् ।
भवत्यत्यागिनां प्रेत्य न तु संन्यासिनां क्वचित् ॥ १८-१२॥
पञ्चैतानि महाबाहो कारणानि निबोध मे ।
साङ्ख्ये कृतान्ते प्रोक्तानि सिद्धये सर्वकर्मणाम् ॥ १८-१३॥
अधिष्ठानं तथा कर्ता करणं च पृथग्विधम् ।
विविधाश्च पृथक्चेष्टाः दैवं चैवात्र पञ्चमम् ॥ १८-१४॥
शरीरवाङ्मनोभिर्यत् कर्म प्रारभते नरः ।
न्याय्यं वा विपरीतं वा पञ्चैते तस्य हेतवः ॥ १८-१५॥
तत्रैवं सति कर्तारम् आत्मानं केवलं तु यः ।
पश्यत्यकृतबुद्धित्वात् न स पश्यति दुर्मतिः ॥ १८-१६॥
यस्य नाहङ्कृतो भावः बुद्धिर्यस्य न लिप्यते ।
हत्वाऽपि स इमाँल्लोकान् न हन्ति न निबध्यते ॥ १८-१७॥
ज्ञानं ज्ञेयं परिज्ञाता त्रिविधा कर्मचोदना ।
करणं कर्म कर्तेति त्रिविधः कर्मसङ्ग्रहः ॥ १८-१८॥
ज्ञानं कर्म च कर्ता च त्रिधैव गुणभेदतः ।

प्रोच्यते गुणसङ्ख्याने यथावच्छृणु तान्यपि ॥ १८-१९॥
सर्वभूतेषु येनैकं भावमव्ययमीक्षते ।
अविभक्तं विभक्तेषु तज्ज्ञानं विद्धि सात्त्विकम् ॥ १८-२०॥
पृथक्त्वेन तु यज्ज्ञानं नानाभावान्पृथग्विधान् ।
वेत्ति सर्वेषु भूतेषु तज्ज्ञानं विद्धि राजसम् ॥ १८-२१॥
यत्तु कृत्स्नवदेकस्मिन् कार्ये सक्तमहैतुकम् ।
अतत्त्वार्थवदल्पं च तत्तामसमुदाहृतम् ॥ १८-२२॥
नियतं सङ्गरहितम् अरागद्वेषतः कृतम् ।
अफलप्रेप्सुना कर्म यत्तत्सात्त्विकमुच्यते ॥ १८-२३॥
यत्तु कामेप्सुना कर्म साहङ्कारेण वा पुनः ।
क्रियते बहुलायासं तद्राजसमुदाहृतम् ॥ १८-२४॥
अनुबन्धं क्षयं हिंसाम् अनपेक्ष्य च पौरुषम् ।
मोहादारभ्यते कर्म यत्तत्तामसमुच्यते ॥ १८-२५॥
मुक्तसङ्गोऽनहंवादी धृत्युत्साहसमन्वितः ।
सिद्ध्यसिद्ध्योर्निर्विकारः कर्ता सात्त्विक उच्यते ॥ १८-२६॥
रागी कर्मफलप्रेप्सुः लुब्धो हिंसात्मकोऽशुचिः ।
हर्षशोकान्वितः कर्ता राजसः परिकीर्तितः ॥ १८-२७॥
अयुक्तः प्राकृतः स्तब्धः शठो नैष्कृतिकोऽलसः ।
विषादी दीर्घसूत्री च कर्ता तामस उच्यते ॥ १८-२८॥
बुद्धेर्भेदं धृतेश्चैव गुणतस्त्रिविधं शृणु ।

प्रोच्यमानमशेषेण पृथक्त्वेन धनञ्जय ॥ १८-२९॥
प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च कार्याकार्ये भयाभये ।
बन्धं मोक्षं च या वेत्ति बुद्धिः सा पार्थ सात्त्विकी ॥ १८-३०॥
यया धर्ममधर्मं च कार्यं चाकार्यमेव च ।
अयथावत्प्रजानाति बुद्धिः सा पार्थ राजसी ॥ १८-३१॥
अधर्मं धर्ममिति या मन्यते तमसावृता ।
सर्वार्थान्विपरीतांश्च बुद्धिः सा पार्थ तामसी ॥ १८-३२॥
धृत्या यया धारयते मनःप्राणेन्द्रियक्रियाः ।
योगेनाव्यभिचारिण्या धृतिः सा पार्थ सात्त्विकी ॥ १८-३३॥
यया तु धर्मकामार्थान् धृत्या धारयतेऽर्जुन ।
प्रसङ्गेन फलाकाङ्क्षी धृतिः सा पार्थ राजसी ॥ १८-३४॥
यया स्वप्नं भयं शोकं विषादं मदमेव च ।
न विमुञ्चति दुर्मेधाः धृतिः सा पार्थ तामसी ॥ १८-३५॥
सुखं त्विदानीं त्रिविधं शृणु मे भरतर्षभ ।
अभ्यासाद्रमते यत्र दुःखान्तं च निगच्छति ॥ १८-३६॥
यत्तदग्रे विषमिव परिणामेऽमृतोपमम् ।
तत्सुखं सात्त्विकं प्रोक्तम् आत्मबुद्धिप्रसादजम् ॥ १८-३७॥
विषयेन्द्रियसंयोगात् यत्तदग्रेऽमृतोपमम् ।
परिणामे विषमिव तत्सुखं राजसं स्मृतम् ॥ १८-३८॥
यदग्रे चानुबन्धे च सुखं मोहनमात्मनः ।

निद्रालस्यप्रमादोत्थं तत्तामसमुदाहृतम् ॥ १८-३९॥
न तदस्ति पृथिव्यां वा दिवि देवेषु वा पुनः ।
सत्त्वं प्रकृतिजैर्मुक्तं यदेभिः स्यात्त्रिभिर्गुणैः ॥ १८-४०॥
ब्राह्मणक्षत्रियविशां शूद्राणां च परन्तप ।
कर्माणि प्रविभक्तानि स्वभावप्रभवैर्गुणैः ॥ १८-४१॥
शमो दमस्तपः शौचं क्षान्तिरार्जवमेव च ।
ज्ञानं विज्ञानमास्तिक्यं ब्रह्मकर्म स्वभावजम् ॥ १८-४२॥
शौर्यं तेजो धृतिर्दाक्ष्यं युद्धे चाप्यपलायनम् ।
दानमीश्वरभावश्च क्षात्रं कर्म स्वभावजम् ॥ १८-४३॥
कृषिगौरक्ष्यवाणिज्यं वैश्यकर्म स्वभावजम् ।
परिचर्यात्मकं कर्म शूद्रस्यापि स्वभावजम् ॥ १८-४४॥
स्वे स्वे कर्मण्यभिरतः संसिद्धिं लभते नरः ।
स्वकर्मनिरतः सिद्धिं यथा विन्दति तच्छृणु ॥ १८-४५॥
यतः प्रवृत्तिर्भूतानां येन सर्वमिदं ततम् ।
स्वकर्मणा तमभ्यर्च्य सिद्धिं विन्दति मानवः ॥ १८-४६॥
श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् ।
स्वभावनियतं कर्म कुर्वन्नाप्नोति किल्बिषम् ॥ १८-४७॥
सहजं कर्म कौन्तेय सदोषमपि न त्यजेत् ।
सर्वारम्भा हि दोषेण धूमेनाग्निरिवावृताः ॥ १८-४८॥
असक्तबुद्धिः सर्वत्र जितात्मा विगतस्पृहः ।

नैष्कर्म्यसिद्धिं परमां संन्यासेनाधिगच्छति ॥ १८-४९॥
सिद्धिं प्राप्तो यथा ब्रह्म तथाप्नोति निबोध मे ।
समासेनैव कौन्तेय निष्ठा ज्ञानस्य या परा ॥ १८-५०॥
बुद्ध्या विशुद्धया युक्तः धृत्यात्मानं नियम्य च ।
शब्दादीन्विषयांस्त्यक्त्वा रागद्वेषौ व्युदस्य च ॥ १८-५१॥
विविक्तसेवी लघ्वाशी यतवाक्कायमानसः ।
ध्यानयोगपरो नित्यं वैराग्यं समुपाश्रितः ॥ १८-५२॥
अहङ्कारं बलं दर्पं कामं क्रोधं परिग्रहम् ।
विमुच्य निर्ममः शान्तः ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥ १८-५३॥
ब्रह्मभूतः प्रसन्नात्मा न शोचति न काङ्क्षति ।
समः सर्वेषु भूतेषु मद्भक्तिं लभते पराम् ॥ १८-५४॥
भक्त्या मामभिजानाति यावान्यश्चास्मि तत्त्वतः ।
ततो मां तत्त्वतो ज्ञात्वा विशते तदनन्तरम् ॥ १८-५५॥
सर्वकर्माण्यपि सदा कुर्वाणो मद्व्यपाश्रयः ।
मत्प्रसादादवाप्नोति शाश्वतं पदमव्ययम् ॥ १८-५६॥
चेतसा सर्वकर्माणि मयि संन्यस्य मत्परः ।
बुद्धियोगमुपाश्रित्य मच्चित्तः सततं भव ॥ १८-५७॥
मच्चित्तः सर्वदुर्गाणि मत्प्रसादात्तरिष्यसि ।
अथ चेत्त्वमहङ्कारात् न श्रोष्यसि विनङ्क्ष्यसि ॥ १८-५८॥
यदहङ्कारमाश्रित्य न योत्स्य इति मन्यसे ।

मिथ्यैष व्यवसायस्ते प्रकृतिस्त्वां नियोक्ष्यति ॥ १८-५९॥
स्वभावजेन कौन्तेय निबद्धः स्वेन कर्मणा ।
कर्तुं नेच्छसि यन्मोहात् करिष्यस्यवशोऽपि तत् ॥ १८-६०॥
ईश्वरः सर्वभूतानां हृद्देशेऽर्जुन तिष्ठति ।
भ्रामयन्सर्वभूतानि यन्त्रारूढानि मायया ॥ १८-६१॥
तमेव शरणं गच्छ सर्वभावेन भारत ।
तत्प्रसादात्परां शान्तिं स्थानं प्राप्स्यसि शाश्वतम् ॥ १८-६२॥
इति ते ज्ञानमाख्यातं गुह्याद्गुह्यतरं मया ।
विमृश्यैतदशेषेण यथेच्छसि तथा कुरु ॥ १८-६३॥
सर्वगुह्यतमं भूयः शृणु मे परमं वचः ।
इष्टोऽसि मे दृढमिति ततो वक्ष्यामि ते हितम् ॥ १८-६४॥
मन्मना भव मद्भक्तः मद्याजी मां नमस्कुरु ।
मामेवैष्यसि सत्यं ते प्रतिजाने प्रियोऽसि मे ॥ १८-६५॥
सर्वधर्मान्परित्यज्य मामेकं शरणं व्रज ।
अहं त्वा सर्वपापेभ्यः मोक्षयिष्यामि मा शुचः ॥ १८-६६॥
इदं ते नातपस्काय नाभक्ताय कदाचन ।
न चाशुश्रूषवे वाच्यं न च मां योऽभ्यसूयति ॥ १८-६७॥
य इमं परमं गुह्यं मद्भक्तेष्वभिधास्यति ।
भक्तिं मयि परां कृत्वा मामेवैष्यत्यसंशयः ॥ १८-६८॥
न च तस्मान्मनुष्येषु कश्चिन्मे प्रियकृत्तमः ।

भविता न च मे तस्मात् अन्यः प्रियतरो भुवि ॥ १८-६९॥

अध्येष्यते च य इमं धर्म्यं संवादमावयोः ।
ज्ञानयज्ञेन तेनाहम् इष्टः स्यामिति मे मतिः ॥ १८-७०॥

श्रद्धावाननसूयश्च शृणुयादपि यो नरः ।
सोऽपि मुक्तः शुभाँल्लोकान् प्राप्नुयात्पुण्यकर्मणाम् ॥ १८-७१॥

कच्चिदेतच्छ्रुतं पार्थ त्वयैकाग्रेण चेतसा ।
कच्चिदज्ञानसम्मोहः प्रनष्टस्ते धनञ्जय ॥ १८-७२॥

अर्जुन उवाच ।

नष्टो मोहः स्मृतिर्लब्धा त्वत्प्रसादान्मयाच्युत ।
स्थितोऽस्मि गतसन्देहः करिष्ये वचनं तव ॥ १८-७३॥

सञ्जय उवाच ।

इत्यहं वासुदेवस्य पार्थस्य च महात्मनः ।
संवादमिममश्रौषम् अद्भुतं रोमहर्षणम् ॥ १८-७४॥

व्यासप्रसादाच्छ्रुतवान् एतद्गुह्यमहं परम् ।
योगं योगेश्वरात्कृष्णात् साक्षात्कथयतः स्वयम् ॥ १८-७५॥

राजन्संस्मृत्य संस्मृत्य संवादमिममद्भुतम् ।
केशवार्जुनयोः पुण्यं हृष्यामि च मुहुर्मुहुः ॥ १८-७६॥

तच्च संस्मृत्य संस्मृत्य रूपमत्यद्भुतं हरेः ।
विस्मयो मे महान् राजन् हृष्यामि च पुनः पुनः ॥ १८-७७॥

यत्र योगेश्वरः कृष्णः यत्र पार्थो धनुर्धरः ।

तत्र श्रीर्विजयो भूतिः ध्रुवा नीतिर्मतिर्मम ॥ १८-७८॥

ॐ तत्सदिति

श्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां

योगशास्त्रे

श्रीकृष्णार्जुनसंवादे मोक्षसंन्यासयोगो

नाम अष्टादशोऽध्यायः ॥ १८॥

atha āṣṭādaśo'dhyāyaḥ ।	mokṣasaṃnyāsayogaḥ
arjuna uvāca ।	
saṃnyāsasya mahābāho	tattvamicchāmi veditum ।
tyāgasya ca hṛṣīkeśa	pṛthakkeśiniṣūdana ॥ 18-1 ॥
śrībhagavānuvāca ।	
kāmyānāṃ karmaṇāṃ nyāsaṃ	saṃnyāsaṃ kavayo viduḥ ।
sarvakarmaphalatyāgaṃ	prāhustyāgaṃ vicakṣaṇāḥ ॥ 18-2 ॥
tyājyaṃ doṣavadityeke	karma prāhurmanīṣiṇaḥ ।
yajñadānatapaḥkarma	na tyājyamiti cāpare ॥ 18-3 ॥
niścayaṃ śṛṇu me tatra	tyāge bharatasattama ।
tyāgo hi puruṣavyāghra	trividhaḥ samprakīrtitaḥ ॥ 18-4 ॥
yajñadānatapaḥkarma	na tyājyaṃ kāryameva tat ।
yajño dānaṃ tapaścaiva	pāvanāni manīṣiṇām ॥ 18-5 ॥
etānyapi tu karmāṇi	saṅgaṃ tyaktvā phalāni ca ।
kartavyānīti me pārtha	niścitaṃ matamuttamam ॥ 18-6 ॥
niyatasya tu saṃnyāsaḥ	karmaṇo nopapadyate ।
mohāttasya parityāgaḥ	tāmasaḥ parikīrtitaḥ ॥ 18-7 ॥
duḥkhamityeva yatkarma	kāyakleśabhayāttyajet ।
sa kṛtvā rājasaṃ tyāgaṃ	naiva tyāgaphalaṃ labhet ॥ 18-8 ॥

kāryamityeva yatkarma	niyataṃ kriyate'rjuna ।
saṅgaṃ tyaktvā phalaṃ caiva	sa tyāgaḥ sāttviko mataḥ ॥ 18-9 ॥
na dveṣṭyakuśalaṃ karma	kuśale nānuṣajjate ।
tyāgī sattvasamāviṣṭaḥ	medhāvī chinnasaṃśayaḥ ॥ 18-10 ॥
na hi dehabhṛtā śakyaṃ	tyaktuṃ karmāṇyaśeṣataḥ ।
yastu karmaphalatyāgī	sa tyāgītyabhidhīyate ॥ 18-11 ॥
aniṣṭamiṣṭaṃ miśraṃ ca	trividhaṃ karmaṇaḥ phalam ।
bhavatyatyāgināṃ pretya	na tu saṃnyāsināṃ kvacit ॥ 18-12 ॥
pañcaitāni mahābāho	kāraṇāni nibodha me ।
sāṅkhye kṛtānte proktāni	siddhaye sarvakarmaṇām ॥ 18-13 ॥
adhiṣṭhānaṃ tathā kartā	karaṇaṃ ca pṛthagvidham ।
vividhāśca pṛthakceṣṭāḥ	daivaṃ caivātra pañcamam ॥ 18-14 ॥
śarīravāṅmanobhiryat	karma prārabhate naraḥ ।
nyāyyaṃ vā viparītaṃ vā	pañcaite tasya hetavaḥ ॥ 18-15 ॥
tatraivaṃ sati kartāram	ātmānaṃ kevalaṃ tu yaḥ ।
paśyatyakṛtabuddhitvāt	na sa paśyati durmatiḥ ॥ 18-16 ॥
yasya nāhaṅkṛto bhāvaḥ	buddhiryasya na lipyate ।
hatvā'pi sa imāँllokān	na hanti na nibadhyate ॥ 18-17 ॥
jñānaṃ jñeyaṃ parijñātā	trividhā karmacodanā ।

karaṇaṃ karma karteti	trividhaḥ karmasaṅgrahaḥ ll 18-18 ll
jñānaṃ karma ca kartā ca	tridhaiva guṇabhedataḥ l
procyate guṇasaṅkhyāne	yathāvacchṛṇu tānyapi ll 18-19 ll
sarvabhūteṣu yenaikaṃ	bhāvamavyayamīkṣate l
avibhaktaṃ vibhakteṣu	tajjñānaṃ viddhi sāttvikam ll 18-20 ll
pṛthaktvena tu yajjñānaṃ	nānābhāvānpṛthagvidhān l
vetti sarveṣu bhūteṣu	tajjñānaṃ viddhi rājasam ll 18-21 ll
yattu kṛtsnavadekasmin	kārye saktamahaitukam l
atattvārthavadalpaṃ ca	tattāmasamudāhṛtam ll 18-22 ll
niyataṃ saṅgarahitam	arāgadveṣataḥ kṛtam l
aphalaprepsunā karma	yattatsāttvikamucyate ll 18-23 ll
yattu kāmepsunā karma	sāhaṅkāreṇa vā punaḥ l
kriyate bahulāyāsaṃ	tadrājasamudāhṛtam ll 18-24 ll
anubandhaṃ kṣayaṃ hiṃsām	anapekṣya ca pauruṣam l
mohādārabhyate karma	yattattāmasamucyate ll 18-25 ll
muktasaṅgo'nahaṃvādī	dhṛtyutsāhasamanvitaḥ l
siddhyasiddhyornirvikāraḥ	kartā sāttvika ucyate ll 18-26 ll
rāgī karmaphalaprepsuḥ	lubdho hiṃsātmako'śuciḥ l
harṣaśokānvitaḥ kartā	rājasaḥ parikīrtitaḥ ll 18-27 ll

ayuktaḥ prākṛtaḥ stabdhaḥ	śaṭho naiṣkṛtiko'lasaḥ ।
viṣādī dīrghasūtrī ca	kartā tāmasa ucyate ॥ 18-28 ॥
buddherbhedaṃ dhṛteścaiva	guṇatastrividhaṃ śṛṇu ।
procyamānamaśeṣeṇa	pṛthaktvena dhanañjaya ॥ 18-29 ॥
pravṛttiṃ ca nivṛttiṃ ca	kāryākārye bhayābhaye ।
bandhaṃ mokṣaṃ ca yā vetti	buddhiḥ sā pārtha sāttvikī ॥ 18-30 ॥
yayā dharmamadharmaṃ ca	kāryaṃ cākāryameva ca ।
ayathāvatprajānāti	buddhiḥ sā pārtha rājasī ॥ 18-31 ॥
adharmaṃ dharmamiti yā	manyate tamasāvṛtā ।
sarvārthānviparītāṃśca	buddhiḥ sā pārtha tāmasī ॥ 18-32 ॥
dhṛtyā yayā dhārayate	manaḥprāṇendriyakriyāḥ ।
yogenāvyabhicāriṇyā	dhṛtiḥ sā pārtha sāttvikī ॥ 18-33 ॥
yayā tu dharmakāmārthān	dhṛtyā dhārayate'rjuna ।
prasaṅgena phalākāṅkṣī	dhṛtiḥ sā pārtha rājasī ॥ 18-34 ॥
yayā svapnaṃ bhayaṃ śokaṃ	viṣādaṃ madameva ca ।
na vimuñcati durmedhāḥ	dhṛtiḥ sā pārtha tāmasī ॥ 18-35 ॥
sukhaṃ tvidānīṃ trividhaṃ	śṛṇu me bharatarṣabha ।
abhyāsādramate yatra	duḥkhāntaṃ ca nigacchati ॥ 18-36 ॥
yattadagre viṣamiva	pariṇāme'mṛtopamam ।

tatsukhaṃ sāttvikaṃ proktam	ātmabuddhiprasādajam ll 18-37 ll
viṣayendriyasaṃyogāt	yattadagre'mṛtopamam l
pariṇāme viṣamiva	tatsukhaṃ rājasaṃ smṛtam ll 18-38 ll
yadagre cānubandhe ca	sukhaṃ mohanamātmanaḥ l
nidrālasyapramādotthaṃ	tattāmasamudāhṛtam ll 18-39 ll
na tadasti pṛthivyāṃ vā	divi deveṣu vā punaḥ l
sattvaṃ prakṛtijairmuktaṃ	yadebhiḥ syāttribhirguṇaiḥ ll 18-40 ll
brāhmaṇakṣatriyaviśāṃ	śūdrāṇāṃ ca parantapa l
karmāṇi pravibhaktāni	svabhāvaprabhavairguṇaiḥ ll 18-41 ll
śamo damastapaḥ śaucaṃ	kṣāntirārjavameva ca l
jñānaṃ vijñānamāstikyaṃ	brahmakarma svabhāvajam ll 18-42 ll
śauryaṃ tejo dhṛtirdākṣyaṃ	yuddhe cāpyapalāyanam l
dānamīśvarabhāvaśca	kṣātraṃ karma svabhāvajam ll 18-43 ll
kṛṣigaurakṣyavāṇijyaṃ	vaiśyakarma svabhāvajam l
paricaryātmakaṃ karma	śūdrasyāpi svabhāvajam ll 18-44 ll
sve sve karmaṇyabhirataḥ	saṃsiddhiṃ labhate naraḥ l
svakarmanirataḥ siddhiṃ	yathā vindati tacchṛṇu ll 18-45 ll
yataḥ pravṛttirbhūtānāṃ	yena sarvamidaṃ tatam l
svakarmaṇā tamabhyarcya	siddhiṃ vindati mānavaḥ ll 18-46 ll

śreyānsvadharmo viguṇaḥ	paradharmātsvanuṣṭhitāt ।
svabhāvaniyataṃ karma	kurvannāpnoti kilbiṣam ॥ 18-47 ॥
sahajaṃ karma kaunteya	sadoṣamapi na tyajet ।
sarvārambhā hi doṣeṇa	dhūmenāgnirivāvṛtāḥ ॥ 18-48 ॥
asaktabuddhiḥ sarvatra	jitātmā vigataspṛhaḥ ।
naiṣkarmyasiddhiṃ paramāṃ	saṃnyāsenādhigacchati ॥ 18-49 ॥
siddhiṃ prāpto yathā brahma	tathāpnoti nibodha me ।
samāsenaiva kaunteya	niṣṭhā jñānasya yā parā ॥ 18-50 ॥
buddhyā viśuddhayā yuktaḥ	dhṛtyātmānaṃ niyamya ca ।
śabdādīnviṣayāṃstyaktvā	rāgadveṣau vyudasya ca ॥ 18-51 ॥
viviktasevī laghvāśī	yatavākkāyamānasaḥ ।
dhyānayogaparo nityaṃ	vairāgyaṃ samupāśritaḥ ॥ 18-52 ॥
ahaṅkāraṃ balaṃ darpaṃ	kāmaṃ krodhaṃ parigraham ।
vimucya nirmamaḥ śāntaḥ	brahmabhūyāya kalpate ॥ 18-53 ॥
brahmabhūtaḥ prasannātmā	na śocati na kāṅkṣati ।
samaḥ sarveṣu bhūteṣu	madbhaktiṃ labhate parām ॥ 18-54 ॥
bhaktyā māmabhijānāti	yāvānyaścāsmi tattvataḥ ।
tato māṃ tattvato jñātvā	viśate tadanantaram ॥ 18-55 ॥
sarvakarmāṇyapi sadā	kurvāṇo madvyapāśrayaḥ ।

matprasādādavāpnoti	śāśvataṃ padamavyayam ll 18-56 ll
cetasā sarvakarmāṇi	mayi saṃnyasya matparaḥ l
buddhiyogamupāśritya	maccittaḥ satataṃ bhava ll 18-57 ll
maccittaḥ sarvadurgāṇi	matprasādāttariṣyasi l
atha cettvamahaṅkārāt	na śroṣyasi vinaṅkṣyasi ll 18-58 ll
yadahaṅkāramāśritya	na yotsya iti manyase l
mithyaiṣa vyavasāyaste	prakṛtistvāṃ niyokṣyati ll 18-59 ll
svabhāvajena kaunteya	nibaddhaḥ svena karmaṇā l
kartuṃ necchasi yanmohāt	kariṣyasyavaśo'pi tat ll 18-60 ll
īśvaraḥ sarvabhūtānāṃ	hṛddeśe'rjuna tiṣṭhati l
bhrāmayansarvabhūtāni	yantrārūḍhāni māyayā ll 18-61 ll
tameva śaraṇaṃ gaccha	sarvabhāvena bhārata l
tatprasādātparāṃ śāntiṃ	sthānaṃ prāpsyasi śāśvatam ll 18-62 ll
iti te jñānamākhyātaṃ	guhyādguhyataraṃ mayā l
vimṛśyaitadaśeṣeṇa	yathecchasi tathā kuru ll 18-63 ll
sarvaguhyatamaṃ bhūyaḥ	śṛṇu me paramaṃ vacaḥ l
iṣṭo'si me dṛḍhamiti	tato vakṣyāmi te hitam ll 18-64 ll
manmanā bhava madbhaktaḥ	madyājī māṃ namaskuru l
māmevaiṣyasi satyaṃ te	pratijāne priyo'si me ll 18-65 ll

sarvadharmānparityajya	māmekaṃ śaraṇaṃ vraja ।
ahaṃ tvā sarvapāpebhyaḥ	mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ ॥ 18-66 ॥
idaṃ te nātapaskāya	nābhaktāya kadācana ।
na cāśuśrūṣave vācyaṃ	na ca māṃ yo'bhyasūyati ॥ 18-67 ॥
ya imaṃ paramaṃ guhyaṃ	madbhakteṣvabhidhāsyati ।
bhaktiṃ mayi parāṃ kṛtvā	māmevaiṣyatyasaṃśayaḥ ॥ 18-68 ॥
na ca tasmānmanuṣyeṣu	kaścinme priyakṛttamaḥ ।
bhavitā na ca me tasmāt	anyaḥ priyataro bhuvi ॥ 18-69 ॥
adhyeṣyate ca ya imaṃ dharmyaṃ	saṃvādamāvayoḥ ।
jñānayajñena tenāham	iṣṭaḥ syāmiti me matiḥ ॥ 18-70 ॥
śraddhāvānanasūyaśca	śṛṇuyādapi yo naraḥ ।
so'pi muktaḥ śubhām̐llokān	prāpnuyātpuṇyakarmaṇām ॥ 18-71 ॥
kaccidetacchrutaṃ pārtha	tvayaikāgreṇa cetasā ।
kaccidajñānasammohaḥ	pranaṣṭaste dhanañjaya ॥ 18-72 ॥
arjuna uvāca ।	
naṣṭo mohaḥ smṛtirlabdhā	tvatprasādānmayācyuta ।
sthito'smi gatasandehaḥ	kariṣye vacanaṃ tava ॥ 18-73 ॥
sañjaya uvāca ।	
ityahaṃ vāsudevasya	pārthasya ca mahātmanaḥ ।

saṃvādamimamaśrauṣam	adbhutaṃ romaharṣaṇam ll 18-74 ll
vyāsaprasādācchrutavān	etadguhyamahaṃ param l
yogaṃ yogeśvarātkṛṣṇāt	sākṣātkathayataḥ svayam ll 18-75 ll
rājansaṃsmṛtya saṃsmṛtya	saṃvādamimamadbhutam l
keśavārjunayoḥ puṇyaṃ	hṛṣyāmi ca muhurmuhuḥ ll 18-76 ll
tacca saṃsmṛtya saṃsmṛtya	rūpamatyadbhutaṃ hareḥ l
vismayo me mahān rājan	hṛṣyāmi ca punaḥ punaḥ ll 18-77 ll
yatra yogeśvaraḥ kṛṣṇaḥ	yatra pārtho dhanurdharaḥ l
tatra śrīrvijayo bhūtiḥ	dhruvā nītirmatirmama ll 18-78 ll
oṃ tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsūpaniṣatsu brahmavidyāyāṃ yogaśāstre	
śrīkṛṣṇārjunasaṃvāde mokṣasaṃnyāsayogo nāma aṣṭādaśo'dhyāyaḥ ll 18 ll	

అథ అష్టాదశోఽధ్యాయః ।	మోక్షసంన్యాసయోగః
అర్జున ఉవాచ ।	
సంన్యాసస్య మహాబాహో	తత్త్వమిచ్ఛామి వేదితుమ్ ।
త్యాగస్య చ హృషీకేశ	పృథక్కేశినిషూదన ॥ ౧౮-౧॥
శ్రీభగవానువాచ ।	
కామ్యానాం కర్మణాం న్యాసం	సంన్యాసం కవయో విదుః ।
సర్వకర్మఫలత్యాగం	ప్రాహుస్త్యాగం విచక్షణాః ॥ ౧౮-౨॥
త్యాజ్యం దోషవదిత్యేకే	కర్మ ప్రాహుర్మనీషిణః ।
యజ్ఞదానతపఃకర్మ	న త్యాజ్యమితి చాపరే ॥ ౧౮-౩॥
నిశ్చయం శృణు మే తత్ర	త్యాగే భరతసత్తమ ।
త్యాగో హి పురుషవ్యాఘ్ర	త్రివిధః సమ్ప్రకీర్తితః ॥ ౧౮-౪॥
యజ్ఞదానతపఃకర్మ	న త్యాజ్యం కార్యమేవ తత్ ।
యజ్ఞో దానం తపశ్చైవ	పావనాని మనీషిణామ్ ॥ ౧౮-౫॥
ఏతాన్యపి తు కర్మాణి	సఙ్గం త్యక్త్వా ఫలాని చ ।
కర్తవ్యానీతి మే పార్థ	నిశ్చితం మతముత్తమమ్ ॥ ౧౮-౬॥
నియతస్య తు సంన్యాసః	కర్మణో నోపపద్యతే ।
మోహాత్తస్య పరిత్యాగః	తామసః పరికీర్తితః ॥ ౧౮-౭॥
దుఃఖమిత్యేవ యత్కర్మ	కాయక్లేశభయాత్త్యజేత్ ।
స కృత్వా రాజసం త్యాగం	నైవ త్యాగఫలం లభేత్ ॥ ౧౮-౮॥

కార్యమిత్యేవ యత్కర్మ	నియతం క్రియతేఽర్జున ।
సఙ్గం త్యక్త్వా ఫలం చైవ	స త్యాగః సాత్త్వికో మతః ॥ ౧౮-౯॥
న ద్వేష్ట్యకుశలం కర్మ	కుశలే నానుషజ్జతే ।
త్యాగీ సత్త్వసమావిష్టః	మేధావీ ఛిన్నసంశయః ॥ ౧౮-౧౦॥
న హి దేహభృతా శక్యం	త్యక్తుం కర్మాణ్యశేషతః ।
యస్తు కర్మఫలత్యాగీ	స త్యాగీత్యభిధీయతే ॥ ౧౮-౧౧॥
అనిష్టమిష్టం మిశ్రం చ	త్రివిధం కర్మణః ఫలమ్ ।
భవత్యత్యాగినాం ప్రేత్య	న తు సంన్యాసినాం క్వచిత్ ॥ ౧౮-౧౨॥
పఞ్చైతాని మహాబాహో	కారణాని నిబోధ మే ।
సాఙ్ఖ్యే కృతాన్తే ప్రోక్తాని	సిద్ధయే సర్వకర్మణామ్ ॥ ౧౮-౧౩॥
అధిష్ఠానం తథా కర్తా	కరణం చ పృథగ్విధమ్ ।
వివిధాశ్చ పృథక్చేష్టాః	దైవం చైవాత్ర పఞ్చమమ్ ॥ ౧౮-౧౪॥
శరీరవాఙ్మనోభిర్యత్	కర్మ ప్రారభతే నరః ।
న్యాయ్యం వా విపరీతం వా	పఞ్చైతే తస్య హేతవః ॥ ౧౮-౧౫॥
తత్రైవం సతి కర్తారమ్	ఆత్మానం కేవలం తు యః ।
పశ్యత్యకృతబుద్ధిత్వాత్	న స పశ్యతి దుర్మతిః ॥ ౧౮-౧౬॥
యస్య నాహఙ్కృతో భావః	బుద్ధిర్యస్య న లిప్యతే ।
హత్వాఽపి స ఇమాఀల్లోకాన్	న హన్తి న నిబధ్యతే ॥ ౧౮-౧౭॥
జ్ఞానం జ్ఞేయం పరిజ్ఞాతా	త్రివిధా కర్మచోదనా ।

కరణం కర్మ కర్తేతి	త్రివిధః కర్మసఙ్గ్రహః ॥ ౧౮-౧౮॥
జ్ఞానం కర్మ చ కర్తా చ	త్రిధైవ గుణభేదతః ।
ప్రోచ్యతే గుణసఙ్ఖ్యానే	యథావచ్ఛృణు తాన్యపి ॥ ౧౮-౧౯॥
సర్వభూతేషు యేనైకం	భావమవ్యయమీక్షతే ।
అవిభక్తం విభక్తేషు	తజ్జ్ఞానం విద్ధి సాత్త్వికమ్ ॥ ౧౮-౨౦॥
పృథక్త్వేన తు యజ్జ్ఞానం	నానాభావాన్పృథగ్విధాన్ ।
వేత్తి సర్వేషు భూతేషు	తజ్జ్ఞానం విద్ధి రాజసమ్ ॥ ౧౮-౨౧॥
యత్తు కృత్స్నవదేకస్మిన్	కార్యే సక్తమహైతుకమ్ ।
అతత్త్వార్థవదల్పం చ	తత్తామసముదాహృతమ్ ॥ ౧౮-౨౨॥
నియతం సఙ్గరహితమ్	అరాగద్వేషతః కృతమ్ ।
అఫలప్రేప్సునా కర్మ	యత్తత్సాత్త్వికముచ్యతే ॥ ౧౮-౨౩॥
యత్తు కామేప్సునా కర్మ	సాహఙ్కారేణ వా పునః ।
క్రియతే బహులాయాసం	తద్రాజసముదాహృతమ్ ॥ ౧౮-౨౪॥
అనుబన్ధం క్షయం హింసామ్	అనపేక్ష్య చ పౌరుషమ్ ।
మోహాదారభ్యతే కర్మ	యత్తత్తామసముచ్యతే ॥ ౧౮-౨౫॥
ముక్తసఙ్గోఽనహంవాదీ	ధృత్యుత్సాహసమన్వితః ।
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోర్నిర్వికారః	కర్తా సాత్త్విక ఉచ్యతే ॥ ౧౮-౨౬॥
రాగీ కర్మఫలప్రేప్సుః	లుబ్ధో హింసాత్మకోఽశుచిః ।
హర్షశోకాన్వితః కర్తా	రాజసః పరికీర్తితః ॥ ౧౮-౨౭॥

అయుక్తః ప్రాకృతః స్తబ్ధః	శఠో నైష్కృతికోఽలసః ।
విషాదీ దీర్ఘసూత్రీ చ	కర్తా తామస ఉచ్యతే ॥ ౧౮-౨౮॥
బుద్ధేర్భేదం ధృతేశ్చైవ	గుణతస్త్రివిధం శృణు ।
ప్రోచ్యమానమశేషేణ	పృథక్త్వేన ధనఞ్జయ ॥ ౧౮-౨౯॥
ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ	కార్యాకార్యే భయాభయే ।
బన్ధం మోక్షం చ యా వేత్తి	బుద్ధిః సా పార్థ సాత్త్వికీ ॥ ౧౮-౩౦॥
యయా ధర్మమధర్మం చ	కార్యం చాకార్యమేవ చ ।
అయథావత్ప్రజానాతి	బుద్ధిః సా పార్థ రాజసీ ॥ ౧౮-౩౧॥
అధర్మం ధర్మమితి యా	మన్యతే తమసావృతా ।
సర్వార్థాన్విపరీతాంశ్చ	బుద్ధిః సా పార్థ తామసీ ॥ ౧౮-౩౨॥
ధృత్యా యయా ధారయతే	మనఃప్రాణేన్ద్రియక్రియాః ।
యోగేనావ్యభిచారిణ్యా	ధృతిః సా పార్థ సాత్త్వికీ ॥ ౧౮-౩౩॥
యయా తు ధర్మకామార్థాన్	ధృత్యా ధారయతేఽర్జున ।
ప్రసఙ్గేన ఫలాకాఙ్క్షీ	ధృతిః సా పార్థ రాజసీ ॥ ౧౮-౩౪॥
యయా స్వప్నం భయం శోకం	విషాదం మదమేవ చ ।
న విముఞ్చతి దుర్మేధాః	ధృతిః సా పార్థ తామసీ ॥ ౧౮-౩౫॥
సుఖం త్విదానీం త్రివిధం	శృణు మే భరతర్షభ ।
అభ్యాసాద్రమతే యత్ర	దుఃఖాన్తం చ నిగచ్ఛతి ॥ ౧౮-౩౬॥
యత్తదగ్రే విషమివ	పరిణామేఽమృతోపమమ్ ।

తత్సుఖం సాత్త్వికం ప్రోక్తమ్	ఆత్మబుద్ధిప్రసాదజమ్ ॥ ౧౮-౩౭॥
విషయేన్ద్రియసంయోగాత్	యత్తదగ్రేఽమృతోపమమ్ ।
పరిణామే విషమివ	తత్సుఖం రాజసం స్మృతమ్ ॥ ౧౮-౩౮॥
యదగ్రే చానుబన్ధే చ	సుఖం మోహనమాత్మనః ।
నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం	తత్తామసముదాహృతమ్ ॥ ౧౮-౩౯॥
న తదస్తి పృథివ్యాం వా	దివి దేవేషు వా పునః ।
సత్త్వం ప్రకృతిజైర్ముక్తం	యదేభిః స్యాత్త్రిభిర్గుణైః ॥ ౧౮-౪౦॥
బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం	శూద్రాణాం చ పరన్తప ।
కర్మాణి ప్రవిభక్తాని	స్వభావప్రభవైర్గుణైః ॥ ౧౮-౪౧॥
శమో దమస్తపః శౌచం	క్షాన్తిరార్జవమేవ చ ।
జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం	బ్రహ్మకర్మ స్వభావజమ్ ॥ ౧౮-౪౨॥
శౌర్యం తేజో ధృతిర్దాక్ష్యం	యుద్ధే చాప్యపలాయనమ్ ।
దానమీశ్వరభావశ్చ	క్షాత్రం కర్మ స్వభావజమ్ ॥ ౧౮-౪౩॥
కృషిగౌరక్ష్యవాణిజ్యం	వైశ్యకర్మ స్వభావజమ్ ।
పరిచర్యాత్మకం కర్మ	శూద్రస్యాపి స్వభావజమ్ ॥ ౧౮-౪౪॥
స్వే స్వే కర్మణ్యభిరతః	సంసిద్ధిం లభతే నరః ।
స్వకర్మనిరతః సిద్ధిం	యథా విన్దతి తచ్ఛృణు ॥ ౧౮-౪౫॥
యతః ప్రవృత్తిర్భూతానాం	యేన సర్వమిదం తతమ్ ।
స్వకర్మణా తమభ్యర్చ్య	సిద్ధిం విన్దతి మానవః ॥ ౧౮-౪౬॥

శ్రేయాన్స్వధర్మో విగుణః	పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్ ।
స్వభావనియతం కర్మ	కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషమ్ ॥ ౧౮-౪౭॥
సహజం కర్మ కౌన్తేయ	సదోషమపి న త్యజేత్ ।
సర్వారమ్భా హి దోషేణ	ధూమేనాగ్నిరివావృతాః ॥ ౧౮-౪౮॥
అసక్తబుద్ధిః సర్వత్ర	జితాత్మా విగతస్పృహః ।
నైష్కర్మ్యసిద్ధిం పరమాం	సంన్యాసేనాధిగచ్ఛతి ॥ ౧౮-౪౯॥
సిద్ధిం ప్రాప్తో యథా బ్రహ్మ	తథాప్నోతి నిబోధ మే ।
సమాసేనైవ కౌన్తేయ	నిష్ఠా జ్ఞానస్య యా పరా ॥ ౧౮-౫౦॥
బుద్ధ్యా విశుద్ధయా యుక్తః	ధృత్యాత్మానం నియమ్య చ ।
శబ్దాదీన్విషయాంస్త్యక్త్వా	రాగద్వేషౌ వ్యుదస్య చ ॥ ౧౮-౫౧॥
వివిక్తసేవీ లఘ్వాశీ	యతవాక్కాయమానసః ।
ధ్యానయోగపరో నిత్యం	వైరాగ్యం సముపాశ్రితః ॥ ౧౮-౫౨॥
అహఙ్కారం బలం దర్పం	కామం క్రోధం పరిగ్రహమ్ ।
విముచ్య నిర్మమః శాన్తః	బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే ॥ ౧౮-౫౩॥
బ్రహ్మభూతః ప్రసన్నాత్మా	న శోచతి న కాఙ్క్షతి ।
సమః సర్వేషు భూతేషు	మద్భక్తిం లభతే పరామ్ ॥ ౧౮-౫౪॥
భక్త్యా మామభిజానాతి	యావాన్యశ్చాస్మి తత్త్వతః ।
తతో మాం తత్త్వతో జ్ఞాత్వా	విశతే తదనన్తరమ్ ॥ ౧౮-౫౫॥
సర్వకర్మాణ్యపి సదా	కుర్వాణో మద్వ్యపాశ్రయః ।

మత్ప్రసాదాదవాప్నోతి	శాశ్వతం పదమవ్యయమ్ ॥ ౧౮-౫౬॥
చేతసా సర్వకర్మాణి	మయి సంన్యస్య మత్పరః ।
బుద్ధియోగముపాశ్రిత్య	మచ్చిత్తః సతతం భవ ॥ ౧౮-౫౭॥
మచ్చిత్తః సర్వదుర్గాణి	మత్ప్రసాదాత్తరిష్యసి ।
అథ చేత్త్వమహఙ్కారాత్	న శ్రోష్యసి వినఙ్క్ష్యసి ॥ ౧౮-౫౮॥
యదహఙ్కారమాశ్రిత్య	న యోత్స్య ఇతి మన్యసే ।
మిథ్యైష వ్యవసాయస్తే	ప్రకృతిస్త్వాం నియోక్ష్యతి ॥ ౧౮-౫౯॥
స్వభావజేన కౌన్తేయ	నిబద్ధః స్వేన కర్మణా ।
కర్తుం నేచ్ఛసి యన్మోహాత్	కరిష్యస్యవశోఽపి తత్ ॥ ౧౮-౬౦॥
ఈశ్వరః సర్వభూతానాం	హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి ।
భ్రామయన్సర్వభూతాని	యన్త్రారూఢాని మాయయా ॥ ౧౮-౬౧॥
తమేవ శరణం గచ్ఛ	సర్వభావేన భారత ।
తత్ప్రసాదాత్పరాం శాన్తిం	స్థానం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతమ్ ॥ ౧౮-౬౨॥
ఇతి తే జ్ఞానమాఖ్యాతం	గుహ్యాద్గుహ్యతరం మయా ।
విమృశ్యైతదశేషేణ	యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౧౮-౬౩॥
సర్వగుహ్యతమం భూయః	శృణు మే పరమం వచః ।
ఇష్టోఽసి మే దృఢమితి	తతో వక్ష్యామి తే హితమ్ ॥ ౧౮-౬౪॥
మన్మనా భవ మద్భక్తః	మద్యాజీ మాం నమస్కురు ।
మామేవైష్యసి సత్యం తే	ప్రతిజానే ప్రియోఽసి మే ॥ ౧౮-౬౫॥

సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్య	మామేకం శరణం వ్రజ ।
అహం త్వా సర్వపాపేభ్యః	మోక్షయిష్యామి మా శుచః ॥ ౧౮-౬౬॥
ఇదం తే నాతపస్కాయ	నాభక్తాయ కదాచన ।
న చాశుశ్రూషవే వాచ్యం	న చ మాం యోఽభ్యసూయతి ॥ ౧౮-౬౭॥
య ఇమం పరమం గుహ్యం	మద్భక్తేష్వభిధాస్యతి ।
భక్తిం మయి పరాం కృత్వా	మామేవైష్యత్యసంశయః ॥ ౧౮-౬౮॥
న చ తస్మాన్మనుష్యేషు	కశ్చిన్మే ప్రియకృత్తమః ।
భవితా న చ మే తస్మాత్	అన్యః ప్రియతరో భువి ॥ ౧౮-౬౯॥
అధ్యేష్యతే చ య ఇమం ధర్మ్యం	సంవాదమావయోః ।
జ్ఞానయజ్ఞేన తేనాహమ్	ఇష్టః స్యామితి మే మతిః ॥ ౧౮-౭౦॥
శ్రద్ధావాననసూయశ్చ	శృణుయాదపి యో నరః ।
సోఽపి ముక్తః శుభాఀల్లోకాన్	ప్రాప్నుయాత్పుణ్యకర్మణామ్ ॥ ౧౮-౭౧॥
కచ్చిదేతచ్ఛ్రుతం పార్థ	త్వయైకాగ్రేణ చేతసా ।
కచ్చిదజ్ఞానసమ్మోహః	ప్రనష్టస్తే ధనఞ్జయ ॥ ౧౮-౭౨॥
అర్జున ఉవాచ ।	
నష్టో మోహః స్మృతిర్లబ్ధా	త్వత్ప్రసాదాన్మయాచ్యుత ।
స్థితోఽస్మి గతసన్దేహః	కరిష్యే వచనం తవ ॥ ౧౮-౭3॥
సఞ్జయ ఉవాచ ।	
ఇత్యహం వాసుదేవస్య	పార్థస్య చ మహాత్మనః ।

సంవాదమిమమశ్రౌషమ్	అద్భుతం రోమహర్షణమ్ ॥ ౧౮-౭౪॥
వ్యాసప్రసాదాచ్ఛ్రుతవాన్	ఏతద్గుహ్యమహం పరమ్ ।
యోగం యోగేశ్వరాత్కృష్ణాత్	సాక్షాత్కథయతః స్వయమ్ ॥ ౧౮-౭౫॥
రాజన్సంస్మృత్య సంస్మృత్య	సంవాదమిమమద్భుతమ్ ।
కేశవార్జునయోః పుణ్యం	హృష్యామి చ ముహుర్ముహుః ॥ ౧౮-౭౬॥
తచ్చ సంస్మృత్య సంస్మృత్య	రూపమత్యద్భుతం హరేః ।
విస్మయో మే మహాన్ రాజన్	హృష్యామి చ పునః పునః ॥ ౧౮-౭౭॥
యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణః	యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః ।
తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిః	ధ్రువా నీతిర్మతిర్మమ ॥ ౧౮-౭౮॥
ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే	
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే మోక్షసంన్యాసయోగో నామ అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౮॥	

அத ஆஷ்டாதஸோ।அத்யாயஃ	மோக்ஷஸ்ந்யாஸயோகஃ
அர்ஜுந உவாச ।	
ஸ்ந்யாஸஸ்ய மஹாபாஹோ	தத்த்வமிச்சாமி வேதிதும் ।
த்யாகஸ்ய ச ஹ்ற்^இஷீகேஶ	ப்ற்^இதக்கேஶிநிஷூதந ॥ கஅ-க॥
ஶ்ரீபகவாநுவாச ।	
காம்யாநர் கர்மணர் ந்யாஸ்	ஸ்ந்யாஸ் கவயோ விதுஃ ।
ஸர்வகர்மபலத்யாக்	ப்ராஹுஸ்த்யாக் விசக்ஷணாஃ ॥ கஅ-உ॥
த்யாஜ்ய் தோஷவதித்யேகே	கர்ம ப்ராஹுர்மநீஷிணஃ ।
யஜ்ஞதாநதபஃகர்ம	ந த்யாஜ்யமிதி சாபரே ॥ கஅ-ங॥
நிஶ்சய் ஶ்ற்^இணு மே தத்ர	த்யாகே பரதஸத்தம ।
த்யாகோ ஹி புருஷவ்யாக்ர	த்ரிவிதஃ ஸம்ப்ரகீர்திதஃ ॥ கஅ-ச॥
யஜ்ஞதாநதபஃகர்ம	ந த்யாஜ்ய் கார்யமேவ தத் ।
யஜ்ஞோ தாந் தபஶ்சைவ	பாவநாநி மநீஷிணாம் ॥ கஅ-ரு॥
ஏதாந்யபி து கர்மாணி	ஸங்க் த்யக்த்வா பலாநி ச ।
கர்தவ்யாநீதி மே பார்த	நிஶ்சித் மதமுத்தமம் ॥ கஅ-சூ॥
நியதஸ்ய து ஸ்ந்யாஸஃ	கர்மணோ நோபபத்யதே ।
மோஹாத்தஸ்ய பரித்யாகஃ	தாமஸஃ பரிகீர்திதஃ ॥ கஅ-எ॥
துஃகமித்யேவ யத்கர்ம	காயக்லேஶபயாத்த்யஜேத் ।
ஸ க்ற்^இத்வா ராஜஸ் த்யாக்	நைவ த்யாகபல் லபேத் ॥ கஅ-அ॥
கார்யமித்யேவ யத்கர்ம	நியத் க்ரியதே।அர்ஜுந ।
ஸங்க் த்யக்த்வா பல் சைவ	ஸ த்யாகஃ ஸாத்த்விகோ மதஃ ॥ கஅ-கூ॥
ந த்வேஷ்ட்யகுஶல் கர்ம	குஶலே நாநுஷஜ்ஜதே ।
த்யாகீ ஸத்த்வஸமாவிஷ்டஃ	மேதாவீ சிந்நஸ்ஶயஃ ॥ கஅ-க0॥
ந ஹி தேஹப்ற்^இதா ஶக்ய்	த்யக்து் கர்மாண்யஶேஷதஃ ।
யஸ்து கர்மபலத்யாகீ	ஸ த்யாகீத்யபிதீயதே ॥ கஅ-கக॥
அநிஷ்டமிஷ்ட் மிஶ்ர் ச	த்ரிவித் கர்மணஃ பலம் ।

பவத்யத்யாகிநர் ப்ரேத்ய	ந து ஸ்ந்யாஸிநர் க்வசித் ॥ கஅ-கஉ॥
பஞ்சைதாநி மஹாபாஹோ	காரணாநி நிபோத மே ।
ஸாங்க்யே க்ற்^இதாந்தே ப்ரோக்தாநி	ஸித்தயே ஸர்வகர்மணாம் ॥ கஅ-கரு॥
அதிஷ்டாநந் ததா கர்தா	கரணந் ச ப்ற்^இதக்விதம் ।
விவிதாஸ்ச ப்ற்^இதக்சேஷ்டாஃ	தைவந் சைவாத்ர பஞ்சமம் ॥ கஅ-கச॥
ஶரீரவாங்மநோபிர்யத்	கர்ம ப்ராரபதே நரஃ ।
ந்யாய்ய் வா விபரீத் வா	பஞ்சைதே தஸ்ய ஹேதவஃ ॥ கஅ-கரு॥
தத்ரைவ் ஸதி கர்தாரம்	ஆத்மாந் கேவல் து யஃ ।
பஶ்யத்யக்ற்^இதபுத்தித்வாத்	ந ஸ பஶ்யதி துர்மதிஃ ॥ கஅ-கசு॥
யஸ்ய நாஹங்க்ற்^இதோ பாவஃ	புத்திர்யஸ்ய ந லிப்யதே ।
ஹத்வா।அபி ஸ இமா।ண்ல்லோகாந்	ந ஹந்தி ந நிபத்யதே ॥ கஅ-கஎ॥
ஜ்ஞாந் ஜ்ஞேய் பரிஜ்ஞாதா	த்ரிவிதா கர்மசோதநா ।
கரண் கர்ம கர்தேதி	த்ரிவிதஃ கர்மஸங்க்ரஹஃ ॥ கஅ-கஅ॥
ஜ்ஞாந் கர்ம ச கர்தா ச	த்ரிதைவ குணபேததஃ ।
ப்ரோச்யதே குணஸங்க்யாநே	யதாவச்ச்ற்^இணு தாந்யபி ॥ கஅ-ககூ॥
ஸர்வபூதேஷு யேநைக்	பாவமவ்யயமீக்ஷதே ।
அவிபக்த் விபக்தேஷு	தஜ்ஜ்ஞாந் வித்தி ஸாத்த்விகம் ॥ கஅ-உ0॥
ப்ற்^இதக்த்வேந து யஜ்ஜ்ஞாந்	நாநாபாவாந்ப்ற்^இதக்விதாந் ।
வேத்தி ஸர்வேஷு பூதேஷு	தஜ்ஜ்ஞாந் வித்தி ராஜஸம் ॥ கஅ-உக॥
யத்து க்ற்^இத்ஸ்நவதேகஸ்மிந்	கார்யே ஸக்தமஹைதுகம் ।
அதத்த்வார்தவதல்ப் ச	தத்தாமஸமுதாஹ்ற்^இதம் ॥ கஅ-உஉ॥
நியத் ஸங்கரஹிதம்	அராகத்வேஷதஃ க்ற்^இதம் ।
அபலப்ரேப்ஸுநா கர்ம	யத்தத்ஸாத்த்விகமுச்யதே ॥ கஅ-உரு॥
யத்து காமேப்ஸுநா கர்ம	ஸாஹங்காரேண வா புநஃ ।
க்ரியதே பஹுலாயாஸ்	தத்ராஜஸமுதாஹ்ற்^இதம் ॥ கஅ-உச॥
அநுபந்த் க்ஷய் ஹிஸாம்	அநபேக்ஷ்ய ச பௌருஷம் ।

மோஹாதாரப்யதே கர்ம	யத்தத்தாமஸமுச்யதே ॥ கஅ-உரு॥
முக்தஸங்கோ।அநஹ்வாதீ	த்ற்^இத்யுத்ஸாஹஸமந்விதஃ ।
ஸித்த்யஸித்த்யோர்நிர்விகாரஃ	கர்தா ஸாத்த்விக உச்யதே ॥ கஅ-உசூ॥
ராகீ கர்மபலப்ரேப்ஸுஃ	லுப்தோ ஹ்ஸாத்மகோ।அஶுசிஃ ।
ஹர்ஷஶோகாந்விதஃ கர்தா	ராஜஸஃ பரிகீர்திதஃ ॥ கஅ-உஎ॥
அயுக்தஃ ப்ராக்ற்^இதஃ ஸ்தப்தஃ	ஶடோ நைஷ்க்ற்^இதிகோ।அலஸஃ ।
விஷாதீ தீர்கஸூத்ரீ ச	கர்தா தாமஸ உச்யதே ॥ கஅ-உஅ॥
புத்தேர்பேத் த்ற்^இதேஶ்சைவ	குணதஸ்த்ரிவித் ஶ்ற்^இணு ।
ப்ரோச்யமாநமஶேஷேண	ப்ற்^இதக்த்வேந தநஞ்ஜய ॥ கஅ-உகூ॥
ப்ரவ்ற்^இத்தி் ச நிவ்ற்^இத்தி் ச	கார்யாகார்யே பயாபயே ।
பந்த் மோக்ஷ் ச யா வேத்தி	புத்திஃ ஸா பார்த ஸாத்த்விகீ ॥ கஅ-ந௦॥
யயா தர்மமதர்ம் ச	கார்ய் சாகார்யமேவ ச ।
அயதாவத்ப்ரஜாநாதி	புத்திஃ ஸா பார்த ராஜஸீ ॥ கஅ-நக॥
அதர்ம் தர்மமிதி யா	மந்யதே தமஸாவ்ற்^இதா ।
ஸர்வார்தாந்விபரீதர்ஂஶ்ச	புத்திஃ ஸா பார்த தாமஸீ ॥ கஅ-நஉ॥
த்ற்^இத்யா யயா தாரயதே	மநஃப்ராணேந்த்ரியக்ரியாஃ ।
யோகேநாவ்யபிசாரிண்யா	த்ற்^இதிஃ ஸா பார்த ஸாத்த்விகீ ॥ கஅ-நந॥
யயா து தர்மகாமார்தாந்	த்ற்^இத்யா தாரயதே।அர்ஜுந ।
ப்ரஸங்கேந பலாகாங்க்ஷீ	த்ற்^இதிஃ ஸா பார்த ராஜஸீ ॥ கஅ-நச॥
யயா ஸ்வப்ந் பய் ஶோக்	விஷாத் மதமேவ ச ।
ந விமுஞ்சதி துர்மேதாஃ	த்ற்^இதிஃ ஸா பார்த தாமஸீ ॥ கஅ-நரு॥
ஸுக் த்விதாநீ் த்ரிவித்	ஶ்ற்^இணு மே பரதர்ஷப ।
அப்யாஸாத்ரமதே யத்ர	துஃகாந்த் ச நிகச்சதி ॥ கஅ-நசூ॥
யத்ததக்ரே விஷமிவ	பரிணாமே।அம்ற்^இதோபமம் ।
தத்ஸுக் ஸாத்த்விக் ப்ரோக்தம்	ஆத்மபுத்திப்ரஸாதஜம் ॥ கஅ-நஎ॥
விஷயேந்த்ரியஸ்யோகாத்	யத்ததக்ரே।அம்ற்^இதோபமம் ।

பரிணாமே விஷமிவ	தத்ஸுக் ராஜஸ் ஸ்ம்ற்^இதம் ॥ கஅ-நஅ॥
யதக்ரே சானுபந்தே ச	ஸுக் மோஹநமாத்மநஃ ।
நித்ராலஸ்யப்ரமாதோத்த்	தத்தாமஸமுதாஹ்ற்^இதம் ॥ கஅ-நகூ॥
ந ததஸ்தி ப்ற்^இதிவ்யர் வா	திவி தேவேஷு வா புநஃ ।
ஸத்த்வ் ப்ரக்ற்^இதிஜைர்முக்த்	யதேபிஃ ஸ்யாத்த்ரிபிர்குணைஃ ॥ கஅ-சo॥
ப்ராஹ்மணக்ஷத்ரியவிஶர்	ஶூத்ராணர் ச பரந்தப ।
கர்மாணி ப்ரவிபக்தாநி	ஸ்வபாவப்ரபவைர்குணைஃ ॥ கஅ-சக॥
ஶமோ தமஸ்தபஃ ஶௌச்	க்ஷாந்திரார்ஜவமேவ ச ।
ஜ்ஞாந் விஜ்ஞாநமாஸ்திக்ய்	ப்ரஹ்மகர்ம ஸ்வபாவஜம் ॥ கஅ-சஉ॥
ஶௌர்ய் தேஜோ த்ற்^இதிர்தாக்ஷ்ய்	யுத்தே சாப்யபலாயநம் ।
தாநமீஶ்வரபாவஶ்ச	க்ஷாத்ர் கர்ம ஸ்வபாவஜம் ॥ கஅ-சஙு॥
க்ற்^இஷிகௌரக்ஷ்யவாணிஜ்ய்	வைஶ்யகர்ம ஸ்வபாவஜம் ।
பரிசர்யாத்மக் கர்ம	ஶூத்ரஸ்யாபி ஸ்வபாவஜம் ॥ கஅ-சச॥
ஸ்வே ஸ்வே கர்மண்யபிரதஃ	ஸ்ஸித்தி் லபதே நரஃ ।
ஸ்வகர்மநிரதஃ ஸித்தி்	யதா விந்ததி தச்ச்ற்^இணு ॥ கஅ-சரு॥
யதஃ ப்ரவ்ற்^இத்திர்பூதாநர்	யேந ஸர்வமித் ததம் ।
ஸ்வகர்மணா தமப்யர்ச்ய	ஸித்தி் விந்ததி மாநவஃ ॥ கஅ-சசூ॥
ஶ்ரேயாந்ஸ்வதர்மோ விகுணஃ	பரதர்மாத்ஸ்வநுஷ்டிதாத் ।
ஸ்வபாவநியத் கர்ம	குர்வந்நாப்நோதி கில்பிஷம் ॥ கஅ-சஎ॥
ஸஹஜ் கர்ம கௌந்தேய	ஸதோஷமபி ந த்யஜேத் ।
ஸர்வாரம்பா ஹி தோஷேண	தூமேநாக்நிரிவாவ்ற்^இதாஃ ॥ கஅ-சஅ॥
அஸக்தபுத்திஃ ஸர்வத்ர	ஜிதாத்மா விகதஸ்ப்ற்^இஹஃ ।
நைஷ்கர்ம்யஸித்தி் பரமர்	ஸ்ந்யாஸேநாதிகச்சதி ॥ கஅ-சகூ॥
ஸித்தி் ப்ராப்தோ யதா ப்ரஹ்ம	ததாப்நோதி நிபோத மே ।
ஸமாஸேநைவ கௌந்தேய	நிஷ்டா ஜ்ஞாநஸ்ய யா பரா ॥ கஅ-ருo॥
புத்த்யா விஶுத்தயா யுக்தஃ	த்ற்^இத்யாத்மாந் நியம்ய ச ।

ஶப்தாதீந்விஷயர்ஸ்த்யக்த்வா	ராகத்வேஷௌ வ்யுதஸ்ய ச ॥ கஅ-ருக॥
விவிக்தஸேவீ லக்வாஶீ	யதவாக்காயமாநஸஃ ।
த்யாநயோகபரோ நித்ய்	வைராக்ய் ஸமுபாஶ்ரிதஃ ॥ கஅ-ருஉ॥
அஹங்கார் பல் தர்ப்	காம் க்ரோத் பரிக்ரஹம் ।
விமுச்ய நிர்மமஃ ஶாந்தஃ	ப்ரஹ்மபூயாய கல்பதே ॥ கஅ-ருங॥
ப்ரஹ்மபூதஃ ப்ரஸந்நாத்மா	ந ஶோசதி ந காங்க்ஷதி ।
ஸமஃ ஸர்வேஷு பூதேஷு	மத்பக்தி் லபதே பராம் ॥ கஅ-ருச॥
பக்த்யா மாமபிஜாநாதி	யாவாந்யஶ்சாஸ்மி தத்த்வதஃ ।
ததோ மர் தத்த்வதோ ஜ்ஞாத்வா	விஶதே தததநந்தரம் ॥ கஅ-ருரு॥
ஸர்வகர்மாண்யபி ஸதா	குர்வாணோ மத்வ்யபாஶ்ரயஃ ।
மத்ப்ரஸாதாதவாப்நோதி	ஶாஶ்வத் பதமவ்யயம் ॥ கஅ-ருசு॥
சேதஸா ஸர்வகர்மாணி	மயி ஸ்ந்யஸ்ய மத்பரஃ ।
புத்தியோகமுபாஶ்ரித்ய	மச்சித்தஃ ஸதத் பவ ॥ கஅ-ருஎ॥
மச்சித்தஃ ஸர்வதுர்காணி	மத்ப்ரஸாதாத்தரிஷ்யஸி ।
அத சேத்த்வமஹங்காராத்	ந ஶ்ரோஷ்யஸி விநங்க்ஷ்யஸி ॥ கஅ-ருஅ॥
யதஹங்காரமாஶ்ரித்ய	ந யோத்ஸ்ய இதி மந்யஸே ।
மித்யைஷ வ்யவஸாயஸ்தே	ப்ரக்ற்^இதிஸ்த்வர் நியோக்ஷ்யதி ॥ கஅ-ருகூ॥
ஸ்வபாவஜேந கௌந்தேய	நிபத்தஃ ஸ்வேந கர்மணா ।
கர்த்் நேச்சஸி யந்மோஹாத்	கரிஷ்யஸ்யவஶோ।அபி தத் ॥ கஅ-சூ0॥
ஈஶ்வரஃ ஸர்வபூதாநர்	ஹ்ற்^இத்தேஶே।அர்ஜுந திஷ்டதி ।
ப்ராமயந்ஸர்வபூதாநி	யந்த்ராரூடாநி மாயயா ॥ கஅ-சூக॥
தமேவ ஶரண் கச்ச	ஸர்வபாவேந பாரத ।
தத்ப்ரஸாதாத்பரர் ஶாந்தி்	ஸ்தாந் ப்ராப்ஸ்யஸி ஶாஶ்வதம் ॥ கஅ-சூஉ॥
இதி தே ஜ்ஞாநமாக்யாத்	குஹ்யாத்குஹ்யதர் மயா ।

விம்ற்^இஶ்யைததஶேஷேண	யதேச்சஸி ததா குரு ॥ கஅ-சூ௩॥
ஸர்வகுஹ்யதம் பூயஃ	ஶ்ற்^இணு மே பரம் வசஃ ।
இஷ்டோ।அஸி மே த்ற்^இடமிதி	ததோ வக்ஷ்யாமி தே ஹிதம் ॥ கஅ-சூச॥
மந்மநா பவ மத்பக்தஃ	மத்யாஜீ மர் நமஸ்குரு ।
மாமேவைஷ்யஸி ஸத்ய் தே	ப்ரதிஜாநே ப்ரியோ।அஸி மே ॥ கஅ-சூ௫॥
ஸர்வதர்மாந்பரித்யஜ்ய	மாமேக் ஶரண் வ்ரஜ ।
அஹ் த்வா ஸர்வபாபேப்யஃ	மோக்ஷயிஷ்யாமி மா ஶுசஃ ॥ கஅ-சூசூ॥
இத் தே நாதபஸ்காய	நாபக்தாய கதாசந ।
ந சாஶுஶ்ரூஷவே வாச்ய்	ந ச மர் யோ।அப்யஸூயதி ॥ கஅ-சூஎ॥
ய இம் பரம் குஹ்ய்	மத்பக்தேஷ்வபிதாஸ்யதி ।
பக்தி் மயி பரர் க்ற்^இத்வா	மாமேவைஷ்யத்யஸ்ஶயஃ ॥ கஅ-சூஅ॥
ந ச தஸ்மாந்மநுஷ்யேஷு	கஶ்சிந்மே ப்ரியக்ற்^இத்தமஃ ।
பவிதா ந ச மே தஸ்மாத்	அந்யஃ ப்ரியதரோ புவி ॥ கஅ-சூகூ॥
அத்யேஷ்யதே ச ய இம் தர்ம்ய்	ஸ்வாதமாவயோஃ ।
ஜ்ஞாநயஜ்ஞேந தேநாஹம்	இஷ்டஃ ஸ்யாமிதி மே மதிஃ ॥ கஅ-எ௦॥
ஶ்ரத்தாவாநநஸூயஶ்ச	ஶ்ற்^இணுயாதபி யோ நரஃ ।
ஸோ।அபி முக்தஃ ஶுபா।ண்ல்லோகாந்	ப்ராப்நுயாத்புண்யகர்மணாம் ॥ கஅ-எக॥
கச்சிதேதச்ச்ருத் பார்த	த்வயைகாக்ரேண சேதஸா ।
கச்சிதஜ்ஞாநஸம்மோஹஃ	ப்ரநஷ்டஸ்தே தநஞ்ஜய ॥ கஅ-எ௨॥
அர்ஜுந உவாச ।	
நஷ்டோ மோஹஃ ஸ்ம்ற்^இதிர்லப்தா	த்வத்ப்ரஸாதாந்மயாச்யுத ।
ஸ்திதோ।அஸ்மி கதஸந்தேஹஃ	கரிஷ்யே வசந் தவ ॥ கஅ-எ௩॥
ஸஞ்ஜய உவாச ।	
இத்யஹ் வாஸுதேவஸ்ய	பார்தஸ்ய ச மஹாத்மநஃ ।
ஸ்வாதமிமமஶ்ரௌஷம்	அத்புத் ரோமஹர்ஷணம் ॥ கஅ-எச॥
வ்யாஸப்ரஸாதாச்ச்ருதவாந்	ஏதத்குஹ்யமஹ் பரம் ।

யோக் யோகேஶ்வராத்க்ற்^இஷ்ணாத்	ஸாக்ஷாத்கதயதஃ ஸ்வயம் ॥ கஅ-எரு॥
ராஜந்ஸ்ஸ்ம்ற்^இத்ய ஸ்ஸ்ம்ற்^இத்ய	ஸ்வாதமிமமத்புதம் ।
கேஶவார்ஜுநயோஃ புண்ய்	ஹ்ற்^இஷ்யாமி ச முஹுர்முஹுஃ ॥ கஅ-எசு॥
தச்ச ஸ்ஸ்ம்ற்^இத்ய ஸ்ஸ்ம்ற்^இத்ய	ரூபமத்யத்புத் ஹரேஃ ।
விஸ்மயோ மே மஹாந் ராஜந்	ஹ்ற்^இஷ்யாமி ச புநஃ புநஃ ॥ கஅ-எஎ॥
யத்ர யோகேஶ்வரஃ க்ற்^இஷ்ணஃ	யத்ர பார்தோ தநுர்தரஃ ।
தத்ர ஶ்ரீர்விஜயோ பூதிஃ	த்ருவா நீதிர்மதிர்மம ॥ கஅ-எஅ॥
ஓ தத்ஸதிதி ஶ்ரீமத்பகவத்கீதாஸூபநிஷத்ஸு ப்ரஹ்மவித்யாயர் யோகஶாஸ்த்ரே	
ஶ்ரீக்ற்^இஷ்ணார்ஜுநஸ்வாதே மோக்ஷஸ்ந்யாஸயோகோ நாம அஷ்டாதஶோ।அத்யாயஃ ॥ கஅ॥	